

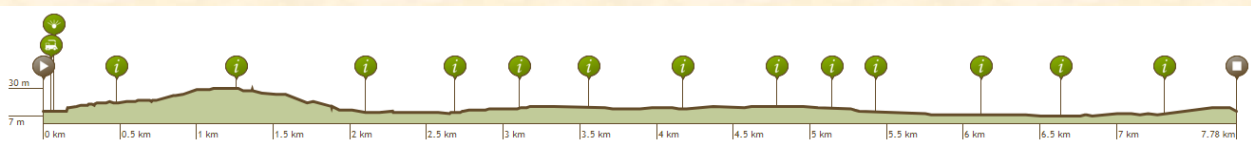
GEOPARK HEUVELRUG

(in ontwikkeling)

Heuvelrug Midden - Op Geopad 107

09-12-2018

Wandeling in het Leusderkwartier van Amersfoort

Voor de GPS RouteYou versie, [klik hier](#).

De acht cijfers en vijf kleine letters verwijzen naar de paragrafen, waarin de erdoor aangeduide plekken werden beschreven.

1. Om via een zowel aantrekkelijke als niet al te lange route het Leusderkwartier te kunnen bereiken laten wij U eerst enige tijd in ongeveer zuidelijke richting wandelen. Daarvoor wordt schuin rechts van het station eerst de zowel lommerrijke als voorname Koningin Wilhelminalaan ingelopen. Al na luttele tientallen meters slaat de route echter linksaf om ons via de Prinses Marielaan naar de Utrechtse Weg te brengen. Dit impliceert een kennismaking met het oudste deel van de villabuurt die op de Amersfoortse Berg werd gebouwd. Na het bereiken van de Utrechtse Weg wordt die schuin rechts een eindje bergopwaarts gevolgd. Op het tweede kruispunt moet echter linksaf worden geslagen.

2. De flauwbochtige Van Maerlantlaan brengt ons daarop naar de Vondellaan, die wij oversteken. Achter een langgerekt glooiend gazon trekt dan de neogothische Sint Ansfiduskerk de aandacht. De Jacob Catslaan biedt de mogelijkheid het gebouw van dichterbij te bekijken. Even voor de kerk slaat de route echter linksaf om ons successievelijk via de Tollens-, Van Marnix- en Brederolaan in de richting van het Leusderkwartier te loodsen. Dit houdt in dat kort na elkaar successievelijk rechts- en linksaf moet worden geslagen.

3. Bij het eind van de Brederolaan komen wij terecht op de sterk verbrede oude Kapelweg, waar onze route rechtsaf slaat. Aan de overkant van de oude weg biedt de Javastraat de mogelijkheid een architectonisch interessant tuindorpje uit de dertiger jaren te doorkruisen. Hoewel het formeel nog is gelegen in het Bergkwartier kunnen wij er al de sfeer proeven die kenmerkend is voor het Leusderkwartier.

We volgen de Javastraat tot de T-kruising met de Sumatrastraat, die ons via een scherpe bocht naar de Leusderweg brengt. Daar slaat het geopad rechtsaf om ons bij een rotonde het plantsoen van het Borneoplein te laten zien. Enkele bankjes bieden er de mogelijkheid even wat uit te rusten, voordat wij aan de verkenning van het eigenlijke Leusderkwartier beginnen.

4. Aan de overzijde van de rotonde begint onze wandeling door het Leusderkwartier in de vrij korte Pasteurstraat, aan het eind waarvan wij op een Y-kruising links aan houden. De Jan van der Heijdenstraat brengt ons dan naar de noordwesthoek van landgoed Nimmerdor.

Voor een nadere kennismaking met het onbebouwde toegankelijk deel van het landgoed Nimmerdor moeten we nu rechtsaf het bos ingaan.

De paragrafen die aan het natuurlijke gebiedsdeel werden gewijd onderscheiden zich doordat ze niet genummerd maar "geletterd" zijn.

Wie geen behoefte heeft de route door Nimmerdor te lopen kan de geletterde paragrafen overslaan en zijn weg vervolgen via de woonwijk van het Leusderkwartier.

a. In het bos worden wij al direct geconfronteerd met de vrij imposante zandruggen van het landgoed Nimmerdor. Ze domineren er een zone langs de noordwestrand van het bos. Waarschijnlijk zijn de ruggen vrij oude duinen, die in historische tijd nog weer enigermate onderhevig waren aan verstuingen. We gaan nu eerst schuin rechtsaf over een deel van het rugsysteem lopen. Na enkele honderden meters daalt het pad af naar de fietsroute die Nimmerdor doorkruist. Deze route brengt ons met een flauwe bocht naar een kruispunt, waarbij links een picknickplaats werd aangelegd en eventueel op een bankje kan worden uitgerust.

b. Op het kruispunt slaat ons geopad rechtsaf. We worden dan enige tijd begeleid door een van de aarden walletjes die kenmerkend zijn voor het deel van Nimmerdor waarvan de geometrische structuur behouden bleef. Doorlopend kruisen wij na enige tijd een brede laan. Voorbij de laan loopt onze route vrijwel onderlangs een rug, die overlans door een geulachtige laagte wordt verlevendigd. Intussen horen we de aansluiting van de Rondweg Zuid op de autosnelweg A 28 naderen. Links biedt een bochtig bospad echter tijdig de mogelijkheid de confrontatie met de drukke verkeersweg te vermijden. Het bochtige pad brengt ons naar een brede lange zichtlaan, waar linksaf wordt geslagen.

c. Al snel kruist het geopad daarna een kunstmatig walletje dat kort nadat het werd opgeworpen, vooral rechts nogal wat stuifzand opving. Dit intrigeert ons zo dat wij een eindje langs het walletje willen lopen. Direct achter het walletje biedt een paadje ons rechts daartoe ook de mogelijkheid. We volgen dat paadje tot een T-kruisinkje, waar de wandelroute ons links naar een rechthoekig open terrein brengt. Het is tegenwoordig grotendeels een picknickplaats met speelwei. Rechts maskeert een beplant kunstmatig zandruggetje een in het voorjaar van 2010 gegraven paddepoel.

Links van het open terrein wenkt ons de lange zichtlaan, die wij kort tevoren al even belepen. Daar begroet ons ook andermaal het fietspad dat Nimmerdor dwarst.

d. We steken de zichtlaan nu over om een paadje te volgen dat de fietsroute paralleliseert. Het pad loopt zowel langs een klein speelterreintje als enkele walletjes van het nog geometrisch gestructureerde parkgedeelte. Doorlopend komen wij weer terecht bij het kleine picknickterrein waarmee al kort na het begin van de boswandeling kennis werd gemaakt.

e. De bedoeling is dat achter het vrij open terreintje rechts een min of meer bochtig bospad wordt gevolgd. Dat pad brengt ons geleidelijk stijgend naar de kruin van een duinrug, waarvan wij vervolgens de vrij steile noordelijke flank afdalen. Onderaan de flank biedt een kruising de mogelijkheid schuin linksaf te slaan. Een recht pad brengt ons dan terug naar de zandrug, die bij het begin van de boswandeling werd beklommen. Op die rug slaan wij tenslotte linksaf om terug te keren naar de plek waar wij Nimmerdor ingingen.

De wandeling door Nimmerdor confronteerde ons zowel met de geometrische structuur als het reliëf van het oude bospark.

5. Voorbij Nimmerdor gaat het geopad een noordelijke koers varen om ons uiteindelijk naar het Bergkwartier en station Amersfoort terug te brengen. We lopen dan eerst door de brede en kaarsrechte Stephensonstraat, die ons aanvankelijk twee-onder-een kappers uit het Interbellum laat zien. Kenmerkend hiervoor zijn grote, aan de zijanten van de dubbelhuizen laag beginnende dakpartijen. Iets verderop wordt de Stephensonstraat geflankeerd door korte rijen woningen met een verwante architectuur.

De Stephensonstraat eindigt op een halfmond plein van waaruit links de Daltonstraat wordt gevolgd. Iets verderop zien we links een brandgangachtig restant van een oude landweg, dat bekend is als het Monnikenpad.

6. Even voorbij dit oude pad slaat onze route vlak voor een (bij de Leusderweg gebouwde) monumentale kerk rechtsaf. De Marconistraat biedt ons dan de mogelijkheid nader kennis te maken met het intieme hart van een tuindorpje uit het begin van de dertiger jaren. Daarvoor lopen we rechts via een poort de Wattstraat in. Iets verderop wordt ze dan via een andere poort weer verlaten om links via de Röntgenstraat terug te kunnen keren naar de Marconistraat. Die wordt rechts nu echter vrijwel direct ingeruild voor de Van Rootselaarstraat, aan het eind waarvan een T-kruising ons de uit een oude landweg voortgekomen Woestijgerweg laat zien.

7. Daar worden wij verrast door de boeiende architectuur van een vrij oud tuindorp, waar het geopad zigzagt. Er wordt nu eerst linksaf geslagen en vervolgens rechts een stukje van de Frans Halsstraat verkend. Vervolgens gaan we andermaal linksaf. De Miereveldstraat toont ons dan ook een geplantsoeneerd hofje. Er staan een paar bankjes van waaruit zich tevens de architectuur van het tuindorp laat bestuderen en beleven. De Miereveldstraat brengt ons terug naar de Woestijgerweg, bij het begin waarvan voor de tweede keer de Leusderweg wordt overgestoken.

8. Wij zijn dan weer terug in het Bergkwartier, waar wij nu vroege voorbeelden van sociale woningbouw te zien krijgen. Het geopad zigzagt dan achtereenvolgens door de Westerstraat, Nicasiusdwarstraat en Nicasiusstraat. Laatstgenoemde straat brengt ons naar een T-kruising met de Utrechtse Weg, die we rechts even volgen om vlak voor de goederenspoorlijn naar Leusden links via de Berkenweg terug te keren naar het station. De Berkenweg leidt ons langs enkele rijen omstreeks 1900 gebouwde middenstandswoningen, waarvan de nrs 6 t/m 16 architectonisch het meest zullen

boeien. Rechts van de weg staat op reeds lang geleden enkele meters verlaagd terrein een aantal moderne kantoorgebouwen.

Door de wandeling leerden wij zowel enkele delen van het heuvelachtige Bergkwartier als het oostelijk aangrenzende lager gelegen Leusderkwartier kennen. Bovendien konden wij een extra ommetje maken door het oude bosspark van het landgoed Nimmerdor.

Het wordt op prijs gesteld wanneer na afloop van de wandeling enig commentaar en foto's worden ingestuurd, bij voorkeur via de reactiemogelijkheid onderaan op de homepage INITIATIEF, of via info@geopark-heuvelrug.nl, waarvoor dank.

Alle rechten met betrekking tot de tekst en het kaartmateriaal uit deze uitgave berusten bij stichting Telluris. Persoonlijk gebruik van de uitgave is toegestaan maar niet voor zakelijke en commerciële doeleinden tenzij dit schriftelijk met de rechthebbende(n) is overeen gekomen. Voor de foto's is de rechthebbende Stichting Geopark Heuvelrug i.o. of haar rechtsopvolger.

Toelichting

Het zo'n 6000 inwoners tellende Leusderkwartier is een zuidelijke buitenwijk van Amersfoort, die wordt begrensd door twee van de stadskern uitstralende oude interlocale wegen en de moderne autosnelweg A 28. Een groot deel van het gebied is een woonwijk, ten zuiden waarvan een bospark behouden bleef. Het stadsdeel ligt op het lage brede terras dat de goed herkenbare hogere delen van de Utrechtse Heuvelrug scheidt van de Gelderse Vallei.

De ondiepe ondergrond bestaat er bij het aardoppervlak uit smeltwater- en windafzettingen. In de bossen bezuiden de woonwijk van het Leusderkwartier wordt het lage terras verlevendigd door enkele kleine markante ruggen. Het zijn waarschijnlijk oude duinruggen, die later lokaal weer enige tijd stoven.

De woonwijk van het Leusderkwartier occupeerde een cultuurlandschap waar voornamelijk akkerbouw werd bedreven. Het was ontsloten door van Amersfoort uitstralende radiale wegen, die onderling door een aantal dwarsweggetjes of -paden waren verbonden. De drie voornaamste radiale ontsluitingen bleven behouden.

Het cultuurland waarop de wijk Leusderkwartier werd gebouwd, kenmerkte zich door een verkaveling in evenwijdige stroken, die in dezelfde richting liepen als de meest nabije delen van de Amersfoortse stadsgracht. De contouren van die gracht werden dus door de strokenpercelering weerspiegeld.

Het onbebouwd gebleven zuidelijk deel van het Leusderkwartier wordt vrijwel geheel geoccupeerd door het bosrijke buiten Nimmerdor. Dat landgoed werd omstreeks 1645 gesticht door Everard Meijster, waaraan een straatnaam van het Leusderkwartier herinnert.

Op een kaart van 1645 is te zien, dat het park van Nimmerdor toen een geometrische structuur had. Het oostelijk deel van het park zou bijna twee eeuwen later echter volgens de opvattingen van de landschapsstijl worden heringericht.

Sinds het begin van de twintigste eeuw is het agrarische deel van het Leusderkwartier gefaseerd geheel in een woonwijk getransformeerd. Daarbij werden voornamelijk tuindorpen gerealiseerd. Het meest noordelijk deel van het Leusderkwartier wordt grotendeels geoccupeerd door een tuindorp, bij de bouw waarvan donkere bakstenen en pannen werden gebruikt. De architectuur van deze woonbuurt verraadt trouw aan het vroeg-twintigste-eeuwse streven naar veel afwisseling, tweezijdige symmetrie, vormenrijkdom en eenheid in verscheidenheid.

Tijdens de dertiger jaren werd vooral het centrale deel van de wijk gebouwd. Daar verrezen korte rijen woningen en twee-onder-een-kappers met grote, aan de zijkanten laag beginnende dakpartijen.

Uit de vijftiger jaren dateren behalve kleine aantallen landhuizen of rijwoningen ook enkele complexen vrij lage maar tamelijk lange flatgebouwen. Die kwamen vrijwel dwars op de hoofdontsluitingen van de toen gerealiseerde nieuwe buurten te staan, waarbij ze op ruime afstand van elkaar werden gesitueerd.

Tegen het einde van de twintigste eeuw raakten zowel het sportterrein in het zuidwesten als een brede houtsingel in het oosten nog gedeeltelijk bebouwd.

Doordat de wijk Leusderkwartier gefaseerd werd gerealiseerd kan men er zich een goed beeld vormen van de ontwikkelingen die de stedenbouw en architectuur van een middelgrote Nederlandse stad tijdens de vorige eeuw doormaakten.

Bebouwing van geheel andere aard staat in het niet vrij toegankelijke deel van het buiten Nimmerdor. Omstreeks 1880 verrezen op dat deel van het landgoed de villa Waterdal, een groot koetshuis, kleine boerderij, orangerie, tuinmanswoning, dienstwoning en een duiventil.

Deze bouwwerken zijn mede door hun neogotische stijlkenmerken van bijzondere architectonische betekenis.